

Ekonomiutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om förutsättningarna för aktiebolaget CSC – IT-centret för vetenskap Ab:s ställning som anknuten enhet, om gemensam användning av den forskningsinfrastruktur som är i bolagets ägo och om dess beredskapsskyldighet

Till kulturutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om förutsättningarna för aktiebolaget CSC – IT-centret för vetenskap Ab:s ställning som anknuten enhet, om gemensam användning av den forskningsinfrastruktur som är i bolagets ägo och om dess beredskapsskyldighet (RP 18/2026 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för utlåtande till kulturutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Eerikki Nurmi, undervisnings- och kulturministeriet
- regeringsråd Juho-Antti Jantunen, undervisnings- och kulturministeriet
- vetenskapsråd Soili Vasikainen, undervisnings- och kulturministeriet
- handelsråd Olli Hyvärinen, arbets- och näringsministeriet
- specialsakkunnig Heidi Ruohonen, Konkurrens- och konsumentverket
- manager, relations Jenny Hasu, Teknologiska forskningscentralen VTT Ab
- verksamhetsledare Ida Mielityinen, Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf
- ledande expert Sanna-Maria Bertell, Finlands näringsliv rf
- verksamhetsledare Heikki Holopainen, Finlands universitetsrektors råd UNIFI rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Teknologindustri rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Bakgrund och mål

Regeringen föreslår att det stiftas en lag om förutsättningarna för aktiebolaget CSC – IT-centret för vetenskap Ab:s ställning som anknuten enhet, om gemensam användning av den

Utlåtande EkuU 15/2026 rd

forskningsinfrastruktur som är i bolagets ägo samt om dess beredskapsskyldighet. Den föreslagna lagstiftningen hänför sig till regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagstiftningen om offentlig upphandling (RP 2/2026 rd) som för närvarande behandlas i riksdagen. Lagstiftningen i den nu aktuella propositionen avses träda i kraft samtidigt med ändringarna i upphandlingslagen. Propositionen har också samband med användningen av den av CSC förvaltade superdatoren Lumi, som delvis finansieras av EU och används gemensamt av medlemsländerna, samt superdatoren Lumi AI som tas i bruk inom den närmaste framtiden.

I enlighet med bolagsordningen för CSC hör det till bolagets verksamhetsområde att utveckla och erbjuda data- och kommunikationstekniska tjänster på den finländska forskningens, undervisningens, kulturens, förvaltningens och informationshanteringens områden för undervisnings- och kulturministeriet, högskolor och forskning, undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde samt för den offentliga förvaltningen. CSC har således i uppgift att upprätthålla och utveckla IKT-infrastrukturen inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde. Till IKT-infrastrukturen hör bland annat nationella superdatorer och den gemensamma europeiska superdatoren Lumi, forskningens och undervisningens datanät Funet och tjänster inom utbildnings- och forskningsförvaltning.

CSC är ett bolag med specialuppgifter som ägs av finska staten (70 procent av aktierna) och finländska universitet och yrkeshögskolor (återstoden av aktierna). Bolaget är en sådan anknuten enhet för ägarna som avses i EU:s upphandlingsdirektiv och den nationella upphandlingslagen. Bolaget eftersträvar inte vinst, utan säljer tjänsterna till ägarna till självkostnadspris. Även statliga forskningsinstitut får anlita CSC:s beräkningskapacitet på samma villkor som högskolorna. Av bolagets försäljning utgör andelen beräkningskapacitet som sålts till företaget endast en liten del. Till exempel år 2024 stod försäljningen av de nationella superdatorernas kapacitet och andra tjänster till den konkurrensutsatta marknaden för mindre än en procent av bolagets omsättning. Företagen kan också utnyttja kapaciteten hos den av bolaget förvaltade superdatoren Lumi, som används gemensamt av EU:s medlemsländer i enlighet med EuroHPC-förordningen om det gemensamma företaget för ett europeiskt högpresterande datorsystem.

Syftet med det nu aktuella förslaget är att stärka den finländska forskningens internationella nivå, konkurrenskraft och förutsättningar för spetsforskning. Syftet är särskilt att förbättra möjligheterna för företagen att utnyttja högpresterande datorsystem i sina forsknings- och utvecklingsprojekt. Ekonomiutskottet välkomnar förslagets mål och fäster särskild uppmärksamhet vid de frågor som behandlas närmare nedan.

Bedömning av de viktigaste förslagen

Undantag från upphandlingslagens bestämmelser om anknutna enheter

Undantag från det krav på en minimiägarandel på tio procent som föreslås i regeringens proposition RP 2/2026 rd. Med anknutna enheter i artikel 12 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU (upphandlingsdirektivet) och 15 § i den gällande upphandlingslagen avses enheter som är formellt fristående från den upphandlande enheten och självständiga med tanke på beslutsfattandet. Den upphandlande enheten utövar självständigt eller tillsammans med andra upphandlande enheter ett bestämmande inflytande över den anknutna enheten på samma sätt som

Utlåtande EkuU 15/2026 rd

över sina egna verksamhetsställen. Den upphandlande enheten kan köpa varor eller tjänster av den anknutna enheten utan offentlig konkurrensutsättning.

I proposition RP 2/2026 rd, som för närvarande behandlas i riksdagen, föreslås det att den nationella upphandlingslagen ändras så att den upphandlande enheten i fortsättningen ska inneha minst tio procent av aktierna i den anknutna enheten för att den ska kunna köpa varor eller tjänster direkt av den anknutna enheten utan konkurrensutsättning. Förslaget innebär att en betydande del av högskolorna i fortsättningen inte längre kan anlita CSC som anknuten enhet och upphandla de tjänster som CSC tillhandahåller utan anbudsförfarande.

I den aktuella propositionen föreslås det att det krav på minimi innehav som föreslås i upphandlingslagen inte ska tillämpas på CSC:s verksamhet. Enligt propositionsmotiven och sakkunnigyttrandena är den forskningsinfrastruktur som förvaltas av CSC och de tjänster som bolaget tillhandahåller nödvändiga för att högskolorna ska kunna bedriva en resultatrik verksamhet. En betydande del av tjänsterna är av sådan karaktär att de inte finns att tillgå på marknaden eller att tillhandahållandet och användningen av dem är förenade med anmärkningsvärda säkerhetsaspekter. I synnerhet superdatorer kräver omfattande investeringar som enskilda högskolor eller forskningsinstitut inte har möjlighet till. Dessutom är investeringscykeln kort, eftersom en superdator kan användas i ungefär fem års tid.

Enligt den redogörelse som utskottet fått är en centraliserad infrastruktur i praktiken det enda fungerande alternativet för att i Finland upprätthålla och utveckla en effektiv och konkurrenskraftig forskningsinfrastruktur som baserar sig på högprestandaberäkning och kapaciteten hos superdatorer. En effektiv och högklassig forskningsinfrastruktur som är tillgänglig för alla högskolor är av central betydelse också för den ekonomiska tillväxten och konkurrenskraften i Finland. Utskottet instämmer i synpunkterna i propositionen och sakkunnigyttrandena och anser det motiverat att det krav på minimi innehav i anknutna enheter som föreslås i 15 § 2 mom. i upphandlingslagen (RP 2/2026 rd) inte ska tillämpas på CSC – IT-centret för vetenskap Ab.

Gemensam användning av forskningsinfrastruktur samt den anknutna enhetens gräns för försäljning till utomstående. Enligt 15 § 1 mom. i upphandlingslagen får de anknutna enheternas försäljning till utomstående, det vill säga till andra än dess ägare, utgöra högst fem procent eller 500 000 euro av enheternas affärsverksamhet. Gränsen för försäljning till utomstående enligt upphandlingslagen gäller superdatorer som finansieras nationellt. Gränsen är betydligt stramare än den gräns på 20 procent för försäljning till utomstående som i EuroHPC-förordningen fastställts för superdatorn Lumi, som används gemensamt av EU-länderna, och för superdatorn Lumi AI, som tas i bruk inom den närmaste framtiden.

I propositionen föreslås det att CSC utan att begränsas av den i upphandlingslagen föreskrivna gränsen för försäljning till utomstående som gäller ställningen som anknuten enhet, på marknadsvillkor får sälja kapacitet hos forskningsinfrastruktur i gemensam användning samt resurser och sammanhängande tjänster som behövs för tillhandahållande av kapaciteten till andra aktörer än upphandlande enheter som utövar bestämmande inflytande över bolaget, om den kapacitet som årligen anvisas för sådan ekonomisk verksamhet uppgår till högst 20 procent av bolagets totala årliga kapacitet. Försäljningen till utomstående får dock utgöra högst 20 procent

Utlåtande EkuU 15/2026 rd

av bolagets omsättning. Dessutom förutsätts det att storskalig högpresterande beräkningskapacitet kan säljas endast till den del denna kapacitet inte behövs för högskolornas och forskningsinstitutens eget bruk. Den föreslagna gränsen på 20 procent för försäljning till utomstående gäller endast användningen av kapaciteten hos de nationella superdatorerna, och i övrigt iakttas även i fortsättningen gränsen på fem procent för försäljning till utomstående enligt upphandlingslagen. Förslaget motiveras med att användningen av CSC:s forskningsinfrastruktur för företagens forsknings- och utvecklingsbehov kan effektiviseras och förenklas, om samma principer för försäljning till utomstående gäller både de nationella superdatorer som CSC förvaltar och de superdatorer som används gemensamt av EU-länderna.

Sakkunniga har på bred front ställt sig bakom förslaget, eftersom det gör det möjligt att bygga en mer kostnadseffektiv forskningsinfrastruktur än för närvarande. Dessutom ger propositionen företagen bättre förutsättningar än i nuläget att genomföra forskningsprojekt som kräver högprestandaberäkning med hjälp av CSC:s forskningsinfrastruktur. Förslaget möjliggör också ett närmare samarbete mellan forskningsinstitut, högskolor och företag. Högklassig forskningsinfrastruktur lockar talanger från hela världen och är betydande med tanke på central teknik som får utvecklingen att ta fart.

Ekonomiutskottet ställer sig bakom förslaget. En viktig lösning i propositionen är enligt utskottet att de tjänster som tillhandahålls företag prissätts på marknadsvillkor och att CSC:s verksamhet som riktar sig till marknaden ska särredovisas i bokföringen. Detta säkerställer insyn i verksamheten och förhindrar snedvridning av konkurrensen på marknaden. Utskottet instämmer i det som sägs i ett sakkunnigytrande om att prissättningen för att förhindra snedvridning av konkurrensen bör vara marknadsbaserad också i de situationer där den infrastruktur som förvaltas av CSC utnyttjas i ägarorganisationernas egen konkurrensverksamhet. Enligt utredning till ekonomiutskottet är förslaget inte problematiskt med avseende på EU:s regler om statligt stöd och rådande rättspraxis.

CSC:s beredskapsskyldighet

Det föreslås att CSC åläggs en beredskapsskyldighet som inte bara gäller forskningsinfrastruktur, utan alla bolagets tjänster. Det föreslås att bolaget genom beredskapsplaner och förberedelser avseende verksamheten samt genom andra åtgärder ska säkerställa att forskningsinfrastrukturen och övriga tjänster fungerar så störningsfritt som möjligt också vid störningssituationer och undantagsförhållanden. Förslaget motsvarar bestämmelserna om myndigheternas skyldighet att vidta förberedelser i 12 § i beredskapslagen. Utskottet anser att förslaget är befogat.

Övrigt

Fastställande av CSC:s uppgifter på lagnivå. I vissa sakkunnigytranden till ekonomiutskottet påpekas det att CSC:s uppgifter inte definieras i den föreslagna lagen, utan endast beskrivs i propositionsmotiven. Ekonomiutskottet anser i likhet med sakkunnigytrandena att det är viktigt att det i lagen föreskrivs så noggrant avgränsat som möjligt om uppgifterna för ett bolag där offentliga samfund har bestämmande inflytande. Detta förtydligar CSC:s olika roller och den föreslagna lagens förhållande till bestämmelserna om konkurrensneutralitet.

Utlåtande EkuU 15/2026 rd

CSC:s betydelse för målen i den nationella strategin för kvantteknik. Ett centralt mål för den nationella strategin för kvantteknik som offentliggjordes i april 2025 är att för högskolor, forskningsinstitut och företag skapa en miljö för artificiell intelligens, högpresterande datorsystem, kvantdatorteknik, hybrid kvantberäkning och modellering som möjliggör konfidentiell användning av data. Ekonomiutskottet hänvisar till sakkunnigyttrandena och konstaterar att de föreslagna bestämmelserna stöder uppbyggnaden av en forskningsinfrastruktur i Finland som stämmer överens med målen i den nationella strategin för kvantteknik.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottet föreslår

att kulturutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 23.4.2026

I den avgörande behandlingen deltog

vice ordförande Pauli Aalto-Setälä saml
medlem Noora Fagerström saml
medlem Kaisa Garedeu saf
medlem Lotta Hamari sd
medlem Hilikka Kemppi cent
medlem Miapetra Kumpula-Natri sd
medlem Timo Mehtälä cent
medlem Mikko Ollikainen sv
medlem Merja Rasinkangas saf
medlem Oras Tynkkynen gröna
medlem Sinuhe Wallinheimo saml
medlem Johannes Yrttiaho vänst
ersättare Hanna Laine-Nousimaa sd.

Sekreterare var

utskottsråd Johanna Rihto-Kekkonen.